

10de ZITTING. — 23 DECEMBER.

Regeling der werkzaamheden.

10de ZITTING.

ZITTING VAN VRIJDAG 23 DECEMBER.

(GEOPEND TEN 11 URE.)

Ingekomen: 1°. berigt van een lid dat verhinderd wordt de zitting bij te wonen; 2°. wets-ontwerpen. — Mededeeling der benoeming van Commissien van Rapporteurs over verschillende wets-ontwerpen. — Voorstel tot uitstel van de beraadslaging over de begrootingswetten, met uitzondering van de Wet op de Middelen. — Regeling der werkzaamheden. — Verslagen uitgebragt over onderscheidene wets-ontwerpen; bepaling van den dag der beraadslaging.

Voorzitter: de heer **Philipse**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 29 leden, te weten de heeren:

van Nispen van Pannerden, Michiels van Kessenich, van Vollenhoven, Bosch van Drakestein, van Rhemen van Rhemenshuizen, Smit, Fransen van de Putte, Taets van Amerongen, Tonckens, van Beeck Vollenhoven, de Vos van Steenwijk, van Sasse van Ysselt, van Aylva van Pallandt, Schimmelpenninck van der Oije, Huydecoper van Maarsseveen, van Eysinga, Nobel, van der Lek de Clercq, Verschoor, van Andringa de Kempnaer, Hengst, Viruly, Cremers Blankenheym, van Heeckeren van Wassenaer, van Swinderen, Cost Jordens en Boreel van Hogelanden;

en de heeren Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Marine.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

De **Voorzitter** deelt mede:

A. dat de heer Messchert van Vollenhoven, ten gevolge van het onverwacht afsterven van eene zijner zusters, zich verplicht ziet ter kennis der Vergadering te brengen, dat hij de zittingen der Eerste Kamer en van hare eerste afdeeling deze week niet kan bijwonen.

Deze missive wordt voor kennisgeving aangenomen.

B. dat door de afdeelingen zijn benoemd tot rapporteurs over de navolgende wets-ontwerpen:

tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Meppel naar Heerenveen;

tot onteigening van perceelen voor de verbreding van de Waal in de gemeente Herwijnen;

tot onteigening van perceelen voor den spoorweg van Venlo naar de Pruissische grenzen;

tot verandering der grensscheiding tusschen de gemeenten Egmond aan Zee en Egmond-binnen;

de heeren Huydecoper van Maarsseveen, Smit, Aylva van Palland en van Eysinga;

tot wijziging van de hoofdstukken II, VII A en VII B der Staatsbegrooting voor 1863;

tot verhooging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor 1864;

tot bekrachtiging van onderscheidene provinciale belastingen;

de heeren Huydecoper van Maarsseveen, van der Lek de Clercq, van Andringa de Kempnaer en Fransen van de Putte.

C. dat van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn ingekomen de navolgende door haar aangenomen wets-ontwerpen, als:

tot vaststelling der begrooting van de Algemeene Landsdrukkerij, dienst 1865;

tot onteigening van perceelen ten behoeve van het gedeelte van den spoorweg van Utrecht naar Kuilenburg in de gemeente Utrecht;

tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Winschoten naar de Hannoversche grenzen;

tot bekrachtiging eener provinciale belasting in Groningen;

tot vaststelling der wet op de Middelen, behoorende tot de Staatsbegrooting voor 1865;

twee tot vaststelling der hoofdstukken IX en X der Staatsbegrooting voor 1865.

De **Voorzitter**: De drie laatste ontwerpen zijn, zoo als door mij was voorzien, eerst gisteren ten vier ure door mij ontvangen. Ik stel voor al de opgemelde wets-ontwerpen naar de afdeelingen te verzenden.

De heer **van Beeck Vollenhoven**: Ik heb natuurlijk geen bezwaar dat deze ontwerpen naar de afdeelingen worden verzonden; integendeel, hetgeen ik de vrijheid nam in den loop van eene der vorige zittingen te zeggen, doet mij ook dit voorstel van u, Mijnheer de Voorzitter, ondersteunen. Ik wensch echter in bedenking te geven, dat een van die ontwerpen, en wel de Wet op de Middelen onmiddellijk in de afdeelingen worde onderzocht, terstond nadat deze zitting zal geëindigd zijn. Wijders zou ik willen voorstellen, om, nadat die wet daar onderzocht is, daaromtrent zoo mogelijk, vooral omdat het te verwachten is dat daartegen weinig of geene bedenkingen zullen vallen, verslag worde opgemaakt, en in eene zitting heden tegen drie of vier ure, naar uw goedvinden, Mijnheer de Voorzitter, te houden, uitgebragt, ten einde die heden avond te kunnen behandelen en bediscuteren. Heeft dat plaats, Mijnheer de Voorzitter, dan is er gelegenheid om zonder stoornis van dienst de andere wets ontwerpen later in beraad te nemen. De Kamer kan dan voor eenige dagen op reces scheiden, om in den aanvang van Januarij het werk dat er te doen is behoorlijk in overweging te nemen. Immers, indien een andere weg gevolgd wordt, zal het geval zich voordoen, dat wij onze werkzaamheden vóór het aanstaande nieuwe jaar toch niet gereed kunnen hebben. Het is schier eene onmogelijkheid, dat wij vóór nieuwjaar met de openbare behandeling van de begrooting een aanvang kunnen maken. Gaat men na wat nog te verrigten is, al de verslagen die uit te brengen en op te maken zijn, dan is het naauwlijks te verwachten dat wij vóór aanstaanden Vrijdag, en dus over acht dagen, de antwoorden van de Regering op die verslagen bekomen en de discussie aan de orde kunnen stellen, en dan moet alles nog met grooten spoed, bijna met overijling geschieden. Het is dus wel niet mogelijk, dat de openbare discussie over de begrooting vóór nieuwjaar aanvange. Om die reden, Mijnheer de Voorzitter, geloof ik, dat de waardigheid

Regeling der werkzaamheden.

van de Kamer mede zal brengen, en het ook ter bevordering van den geregelden gang der werkzaamheden zal zijn, dat mijn voorstel worde aangenomen.

De Voorzitter: Vóór dat ik het voorstel van den heer van Beeck Vollenhoven aan de overweging der Kamer onderwerp, acht ik mij verplicht aan haar mede te deelen een brief, dien ik gisteren avond van den heer Minister van Kolonien heb ontvangen, van welks inhoud ik den heer Griffier verzoek voorlezing te willen doen.

De Griffier leest den volgende brief voor:

„'s Gravenhage, 22 December 1864.

„De Minister van Kolonien heeft mij opgedragen, namens Zijne Excellentie aan U Hoogedel Gestr. mede te deelen, dat het door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1865 eerst heden na den middag bij den Minister is ontvangen tot het parapheren der wijzigingen, welke in het oorspronkelijk ontwerp zijn gebragt, en dat de redevoering door den Minister gehouden in de avondzitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van eergisteren nog heden avond ter Landsdrukkerij zal worden ontvangen, ter opname in het *Bijblad*.

„Zijne Excellentie doet U Hoogedel Gestr. tevens beleefdelijk, verzoeken, om van een en ander kennis te willen geven aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal, wanneer in dezelve eenig voorstel wordt gedaan tot verdaging der behandeling van de begrootingswetten.

„Ik heb de eer mij bij dezen van den ontvangen last te kwijten.

„De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

„FEITH.”

De Voorzitter: Indien ik den heer van Beeck Vollenhoven wel heb verstaan, dan is zijn voorstel, dat de Kamer besluite om eerst te behandelen de wet op de Middelen en dat ik heden avond belege eene vergadering ten einde daarin dat wetsontwerp zou kunnen worden behandeld en afgedaan.

Wat het laatste punt betreft, dat mij alleen aangaat, zoo moet ik den geachten spreker deze observatie maken, dat ik de leden ter vergadering zal oproepen op het oogenblik dat ik meen dat daartoe reden zal zijn, en dat ik nu reeds vooraf moeilijk kan bepalen hoe de loop der werkzaamheden, ook die over het wetsontwerp op de Middelen, zal wezen.

De heer van Beeck Vollenhoven: Mijnheer de Voorzitter, gij hebt volkomen regt, maar gij hebt één termijn overgeslagen. Mijn voorstel was dit: dat deze zitting verdaagd zou worden tot heden middag ten drie ure, ten einde dan, wanneer gij het noodig mogt achten, heden avond eene zitting te houden.

De Voorzitter: Ik open de beraadslaging over het voorstel van den heer van Beeck Vollenhoven.

De heer van Rhemen van Rhemenshuizen: Ik neem de vrijheid het voorstel van ons geacht medelid, dat wel kan zijn in het belang van de leden die te Amsterdam te Rotterdam en in de nabuurschap van de residentie wonen, maar in het geheel niet in 't belang van hen die in Noordbrabant en verder gelegen provincien gehuisvest zijn, te bestrijden.

Wanneer wij nagaan in welk seizoen wij ons bevinden, dan bestaat de mogelijkheid, dat sommige leden, wanneer zij nu huiswaarts keeren, in Januarij niet weder hier terug zullen kunnen zijn. Gisteren nog zeide mij een onzer geachte medeleden, dat, wanneer hij geen gebruik van stoomboten maken kon, hij eene reis van negentig uren zou moeten doen. Zal men nu vergen, dat dit geachte lid nu naar huis gaat, eenige dagen daar blijft, dan weder hier komt en nogmaals huiswaarts keerende alzo 270 uren zal reizen?

Ik geloof niet dat dit kan gevorderd worden. Er bestaat alzo, ik zeg niet waarschijnlijkheid, maar mogelijkheid, dat die verder afwonende leden zullen wegblijven, en dan zou het kunnen gebeuren dat wij in Januarij niet voltallig waren en de begrootingswetten niet zouden kunnen worden behandeld.

Er is ook geene noodzakelijkheid tot uitstel. De beide feestdagen — de eerste Kersdag en de Nieuwjaarsdag — vallen op Zondag; wij kunnen dus geregeld doorwerken en zelfs op tweeden Kersdag en op oudejaarsdag; dat is meer geschied. Wil men zich niet op tweeden Kersdag bezig houden, dan vervolgen wij toch op Dingsdag ons werk. Ik begrijp dat men het aangenaam vindt om oudejaarsavond in den familiekring door te brengen, maar ik

geloof niet dat het zeer begrijpelijke genoeg, daarin gelegen, kan opwegen tegen de vervulling van onzen plicht, die ons voorschrijft om onafgebroken hier ons werk af te doen en de begrootingswetten te behandelen.

De heer Michiels van Kersenich: Ik zal hetgeen het geachte lid uit Gelderland, de heer van Rhemen van Rhemenshuizen, gezegd heeft, ondersteunen, en wel omdat wij een paar jaren geleden ook zijn blijven werken tot in de eerste dagen van Januarij. Ik zie dus geen reden om ons te overhaasten. Er zal ook niet te kort worden gedaan aan de waardigheid dezer Vergadering, als wij blijven doorwerken tot de zaken afgedaan zijn. Daarvoor zijn wij hier gekomen, en, zoo als reeds is aangemerkt, is het voor de leden der verafgelegen provincien niet alleen lastig, maar zeer bezwaarlijk om over een dag tien of twaalf zich weder hierheen te begeven. Er bestaat op dit oogenblik toch onzekerheid hoe het met de weersgesteldheid, de rivieren als anderszins zal afloopen. Er kan dooi invallen en dan zouden verscheidene leden zich als dijkgraven of hoogheemraden op hunne posten moeten begeven. Er kunnen dus verschillende moeilijkheden uit ontstaan. Ik ziet niet in, waarom wij niet zouden hier blijven en werken zolang als het noodig is. Al moeten wij daarvoor zes, acht, tien dagen in Januarij blijven, — wij zijn gekomen om werkzaamheden te verrigten. Ik wil die volstrekt niet overhaasten, want dat zou strijden met de waardigheid der Kamer; doch ik geloof van de andere zijde, dat men er zich in redelijkheid niet tegen verzetten kan dat wij blijven.

De heer van der Lek de Clercq: Met een enkel woord wensch ik de beide laatste sprekers te ondersteunen. Ik zal zwijgen van mijne persoonlijke belangen op dit punt; maar ik moet toch verklaren, dat, wanneer ik eenmaal in Zeeland ben en de omstandigheden dezelfde blijven als nu, het, met den besten wil, bijna onmogelijk is weder hier te komen.

Doch ik moet nog eene andere consideratie aanvoeren, en wel deze. Al eischt het staatsbelang niet dat de begrootingswetten vóór Januarij worden aangenomen, dan geloof ik toch dat dit allezins wenschelijk is. Het zou in mijn oog een verkeerd en ongelukkig antecedent zijn, wanneer men op reces schiedde, terwijl er nog gelegenheid is om te beproeven, de Staatsbegrooting vóór Januarij te behandelen en af te doen; want waar zal voortaan de termijn zijn, wanneer men eenmaal begonnen is, de behandeling der begrooting te verdagen? Waarom zou men die, in het vervolg, wanneer de omstandigheden het medebagten, dan niet uitstellen tot Februarij of Maart? Om deze verschillende redenen moet ik mij verklaren tegen het voorstel van ons geacht medelid uit Noordholland.

De heer van Rhemen van Rhemenshuizen: Op één punt verzuimde ik den geachten spreker uit Noordholland te beantwoorden, zoodat ik dit met een enkel woord nog wensch te doen.

Een der argumenten van dien spreker was: de waardigheid dezer Vergadering. Ik zou hem wel willen vragen, of de wijze waarop hij voorstelt het ontwerp van wet op de Middelen te behandelen, met de waardigheid der Vergadering zou strooken.

De heer van Beeck Vollenhoven: Daar geen der overige leden het woord schijnt te willen voeren, zal ik met een enkel woord een paar punten moeten opnemen.

De geachte spreker uit Gelderland zegt: strookt het met de waardigheid van de Vergadering, om de wet op de Middelen op die wijze te behandelen als voorgesteld is? Ik zal den geachten spreker eenvoudig antwoorden met de vraag: wat is over de wet op de Middelen in de Tweede Kamer voorgevallen? Naar de verslagen der dagbladen te oordeelen, schijnt over die wet niet veel gesproken te zijn. In den regel worden bij de wet op de Middelen wetten bestendigd, die eenmaal vaststaan. Om welke redenen wensch men die wet vóór 1 Januarij vastgesteld te zien? Om de opcenten op sommige belastingen. Over die wet kan natuurlijk discussie plaats hebben, en eene over al de belastingwetten in het algemeen, maar in den regel is die discussie zeer beperkt.

Een tweede punt. De eerste spreker heeft gezegd, dat mijn voorstel strekte in het belang van de leden, die in de nabijheid wonen. Och neen, Mijnheer de Voorzitter, want die leden kunnen eenige malen daags huiswaarts keeren en den volgende dag weder tegenwoordig zijn. Ik heb dit voorstel gedaan in het belang van eenen geregelden loop van zaken.

De geachte spreker uit Zeeland heeft gevraagd: waarom zou de begrooting vóór 1 Januarij niet kunnen worden afgedaan? De rekening is dood eenvoudig. Men besluite wat men wil en bepale dat reeds morgen het onderzoek van de begrooting van Kolonien

Regeling der werkzaamheden.

in de afdeelingen zal aanvangen, ik heb er vrede mede; maar zeer zeker zal in ieder geval de Commissie van Rapporteurs over dat wets-ontwerp toch wel niet voor morgen avond bij elkander kunnen komen. Ga ik nu na wat over die begroting bij den anderen tak der Vertegenwoordiging is voorgevallen, en welk verschil van gevoelen over koloniale zaken ook in deze Kamer bestaat, dan is het niet aanneemelijk dat het verslag in een oogenblik wordt opgemaakt.

Dingsdag zullen wij eerst kunnen beginnen met de algemeene beschouwingen over de begroting, want die zijn in de afdeelingen nog niet medegedeeld. Op zijn vroegst zal de Commissie van Rapporteurs Dingsdagavond bijeen kunnen komen. Zoowel het verslag omtrent de begroting van Kolonien als omtrent de algemeene beschouwingen moet dan nog geresumeerd worden. Ik stel dat dit op zijn vroegst kan geschieden op Woensdag. Nu is er, indien ik wel onderrigt ben, nog geen enkel verslag aan de Regering verzonden. Dit zal op zijn vroegst plaats hebben Woensdagavond of Donderdag-morgen. Gesteld nu dat de Regering 24 uren neemt voor de beantwoording der verslagen — dat toch wel niet te lang zal zijn, — dan zullen wij die antwoorden eerst heden over acht dagen ontvangen. Dan moeten nog de wetten aan de orde gesteld worden. Hoe zullen wij dus vóór 1°. Januarij de begrootingswetten nog kunnen afdoen.

Ik heb in mijne eerste rede gesproken van de waardigheid der Kamer. Ik ben bereid die uitdrukking te verdedigen. In den regel worden wij door den loop der omstandigheden gedrongen om in de laatste dagen van het jaar met overijling te werken. Is dit overeenkomstig met de waardigheid der Kamer? Verreweg de meeste leden wenschen die laatste dagen in hun huisselijke kring door te brengen; een wensch dien ieder burger van Nederland niet aan zijne Vertegenwoordigers zal misgunnen. Mogt ik niet wel gedaan hebben door het woord waardigheid te bezigen, ik ben bereid daarvoor een ander te kiezen.

De heer **Verschoor**: Mijnheer de Voorzitter, ik heb hooren gewagen van het gevaar, dat bij verdaging onzer beraadslagingen tot na 1°. Januarij de Kamer mogelijk niet voltallig zou zijn. Voor dat gevaar in de toekomst stel ik in de plaats een gevaar, dat nu reeds bestaat. Er zijn toch nog slechts weinig leden om aan de beraadslagingen deel te nemen. Wanneer nu nog enkele leden met het Kersfeest of om andere redenen zich verwijderen, dan bestaat het gevaar van onvoltalligheid nu reeds, en kunnen wij de beraadslaging niet voortzetten. Om deze redenen en om die door den heer van Beeck Vollenhoven in het midden gebragt, vereenige ik mij geheel met het door hem gedane voorstel.

De heer **van Swinderen**: De waardigheid dezer en van de andere Kamer zal ik geheel ter zijde laten, en ook niet spreken over het individueel belang der leden. Ik meen echter het voorstel van ons geacht medelid uit Noordholland te mogen bestrijden op den volgende grond.

Wij zijn nu niet alleen geroepen om de begroting van Kolonien en de wet op de Middelen te behandelen: er zijn nog verscheidene andere wetten, waaromtrent geen bezwaar bestaat daaraan voort te werken. Het is bijna wel zeker dat het Xde hoofdstuk der Staatsbegroting en andere kleine wetten bij ons weinig of geen bedenkingen zullen ontmoeten. Wierd het voorstel van ons geacht medelid aangenomen en ging ieder onzer huiswaarts, dan zou de Kamer onafgedaan laten liggen wat zij had kunnen afdoen.

Nu wij hier geroepen zijn, zou ik er voor zijn thans voort te werken en af te doen wat ter afdoening geschikt is, en alsdan later te zien wat wij te doen hebben wanneer het ons onmogelijk wordt ons werk voort te zetten.

Ik ondersteun dus het voorstel van onzen geachten Voorzitter, om de wets-ontwerpen naar de afdeelingen te verzenden.

De heer **van Andringa de Kempener**: Ik sta op om het voorstel van ons geacht medelid uit Noordholland te ondersteunen. Sedert vele jaren hebben wij de ondervinding dat de Staatsbegroting, een voornaam deel van onzen werkring, in deze Kamer niet met die waardigheid — van welke ik reeds hoorde spreken — met die bedaardheid kan worden behandeld, welke het gewigt van het onderwerp verdient. Wij hebben daaromtrent telken jare redelijke klagen ingebracht, doch het schijnt dat steeds die wets-ontwerpen hier in de laatste uren van den jaarkring moeten besproken worden. De gelegenheid doet zich voor door het voorstel van den heer van Beeck Vollenhoven, dat na een kort reces, hier de discussien zullen kunnen aanvangen en gehouden worden op eene wijze, dat zij ook vruchten kunnen afwerpen. Wij moeten echter daarbij erkennen, dat wanneer de wet op de Middelen niet vóór Januarij wierd bekrachtigd door de wetgevende magt, dit welligt stag-

natie zoude kunnen veroorzaken: zij moet dus daarop eene uitzondering maken. Wanneer wij die wet behandeld hebben, is al het overige niet van die urgentie, dat het niet na een behoorlijk reces van deze Kamer in behandeling zou kunnen komen. Het is dus op grond daarvan dat ik het voorstel van het lid uit Noordholland ondersteun.

De heer **Cremers**: Ik wensch in de eerste plaats in overweging te geven, of het voorstel van den geachten afgevaardigde uit Noordholland, wat betreft de gedachte om eene wet onmiddellijk te behandelen, niet zal dienen te worden aangevuld met de wetten rakende de provinciale belastingen. Ik geloof dat deze bezwaarlijk tot na het reces kunnen blijven liggen, en weet niet of er nog niet meerdere wetten van dien aard zijn; maar indien zijn voorstel wordt aangenomen, dan zal er, heeft de geachte spreker uit Friesland gezegd, geen stagnatie in de Middelen zijn. Dit is waar; doch ik vraag, wanneer wij in Januarij terugkomen, dan zal er ook een geruime tijd noodig zijn voor de behandeling van de wetten rakende uitgaven, en het wel 20 Januarij worden, eer die wetten worden aangenomen; zullen daardoor niet moeilijkheden en, stagnatie kunnen ontstaan bij de verschillende departementen van algemeen bestuur ten opzichte van de uitgaven? Ik geloof dit wel, en toch zou daarin eenigzins eene reden voor mij gelegen zijn om het voorstel van den afgevaardigde uit Noordholland te ondersteunen. Het zou misschien er toe kunnen leiden, dat in het vervolg bij de Tweede Kamer regelmatig jaarlijks wierden voorgesteld en door haar aangenomen, zoogenaamde credietwetten, op grond van welke de Regering in den eersten aanvang van het jaar kan voortgaan met die uitgaven te doen, zonder dat de Eerste Kamer genoodzaakt wordt om telkens te handelen zoo als zij dit in de laatste jaren heeft moeten doen. Het geval kan zich ook voordoen dat eene begroting wordt verworpen, dan moet toch ook later daarin worden voorzien. Hoewel het nu wel niet aantrekkelijk voor de Regering is wetten voor te dragen, in het vooruitzicht op hare eigene onthoofding, deze Regering zoude het voorbeeld kunnen geven, dewijl er toch voor haar mijns inziens geen gevaar van afstemming bestaat. Indien dit geschiedt, dan zal deze Kamer in het vervolg bij magte zijn om naar haren besten raad en beste weten te handelen, of in December afdoen indien er tijd is, of in Januarij terugkomen. Zij zal niet meer behoeven te handelen als nu twaalf jaren geleden geschied is, toen de geheele begroting zonder eenige discussie is aangenomen. Ik wil niet drukken op het woord *waardigheid* dezer Kamer; dit is het niet; ik wijs op het belang van het land, dat hier eene grondige en geene overhaaste behandeling der begroting vereischt.

De heer **van Sasse van Ysselt**: Het is mij persoonlijk vrij onverschillig wat het lot van deze motie zal zijn. Ik zal ze niet verdedigen noch bestrijden. Maar ik wensch te releveren een gezegde van den heer van Rhemen, namelijk dat wij zeer goed den tweeden Kersdag en den nieuwjaarsdag zitting kunnen houden, omdat daarvan gedeeltelijk een antecedent bestaat. Ik heb, door de noodzakelijkheid gedrongen, zelf daartoe melegewerkt. Maar ik vind het geen gelukkig denkbeeld om in deze Kamer nu a priori, zonder dat er van overwegende reden blijkt, te zeggen, dat wij op die dagen zeer goed kunnen vergaderen.

De heer **van Rhemen van Rhemenshuizen**: Ik heb gesproken van oudejaarsdag en tweeden Kersdag, niet nieuwjaarsdag, want die valt op een Zondag.

De heer **Thorbecke**, Minister van Binnenlandsche Zaken: De Kamer is volkomen vrij om hare werkzaamheden te regelen; de Regering heeft daarin geen zeggen, ik vraag ook het woord alleen om aan de Kamer het belang van de dienst in overweging te geven.

Met groot leedwezen zie ik de Kamer in dezen toestand van gejaagdheid, van haast gebragt. Wij leven wel in een tijd van stoomjagt, maar ernstige zaken behooren toch met eenige rust te worden behandeld. Zoo de Kamer nu gejaagd wordt, is het buiten de schuld der Regering, welke de begrootingswetten bij den aanvang der zitting heeft ingediend, en met hare antwoorden zoo tijdig gereed is geweest, dat die over hoofdstuk V en de begroting der Staatsspoorwegen 6 à 8 weken oud zijn. Dit is voornamelijk, opdat de Eerste Kamer meer tijd mogt vinden, geschied.

De Tweede Kamer heeft lang gediscuteerd; ook zij is vrij in de regeling harer werkzaamheden en de Regering kan daarop ook geen invloed uitoefenen.

Doch nu het belang van de dienst.

Ik behoef nauwelijks te zeggen dat het een onregelmatige toe-

Regeling der werkzaamheden.

stand is, wanneer ook maar één dag noodige uitgaven zouden moeten stilstaan, omdat het Gouvernement daartoe niet geautoriseerd ware door de wet. Het is een toestand die in de administratie van den Staat nooit behoort voor te komen.

Men zou, wanneer de uitgaven voor de nieuwe dienst niet vóór het einde van het oude jaar geautoriseerd zijn, wellicht deze of gene uitgave kunnen uitstellen; dat zou een onregelmatige toestand zijn, maar wellicht nog niet aanstands materieel schadelijke gevolgen hebben voor de dienst. Doch er zijn vele uitgaven, die niet kunnen worden uitgesteld. Ik spreek nu niet van die bij de Departementen van Oorlog en van Marine; ik geloof dat daaronder schulden zijn, die dadelijk in de eerste dagen van het jaar moeten worden betaald; ik zal alleen spreken van de uitgaven bij mijn Departement. Ik herinner der Kamer dat onderscheidene werken, spoorwegwerken en andere waterstaatswerken, loopen over onderscheidene begrotingsjaren. Het getal dier werken is zeer groot. Stel, termijnen van betaling zijn in den aanvang van Januarij vervallen; ik ben niet geautoriseerd om te betalen: de aannemer heeft intusschen recht om de betaling te vorderen.

Er kan slechts ééne reden zijn om de wet op de Middelen te laten voorgaan: het regt om opcenten te heffen; geld behoeven wij vooreerst niet; dat is voorhanden; wij *kunnen* wel betalen, maar *mogen* het niet doen, wanneer de uitgaven niet zijn geautoriseerd bij de wet.

De heer Cremers zegt: »men zou eene credietwet voor dergelijke gevallen en ook nu nog kunnen voorstellen.»

Ik geloof dat men die stelling wel eens twee malen zou mogen overwegen, alvorens het gebod van de Grondwet illusoir te maken. Eens op dien weg, zou men, omdat het tijdstip in het begin van het jaar alligt wat ongemakkelijk ware, de behandeling der begroting nog iets later kunnen stellen. Wij hebben voorbeelden van Staten, waar de begroting op het einde van het jaar, waarover zij loopt, behandeld wordt. Wanneer men eens de grens overschrijdt, waar is de nieuwe grens?

Zou er nu nog tijd zijn om eene credietwet voor te stellen? Wij zouden de Tweede Kamer niet zoo spoedig kunnen terug hebben; en wat zou die Kamer ook bewegen om zulk eene wet aan te nemen? En dan nog de Eerste Kamer? Ik geloof dat deze onmogelijkheid grooter is dan die welke de spreker uit Amsterdam, de heer van Beeck Vollenhoven, inroept.

Wat de verslagen betreft, ik ben met de verrigtingen dezer Kamer niet bekend. Doch indien ik mij herinner wat in vorige jaren gebeurd is, mag ik dan niet in korten tijd de verslagen te gemoet zien over hoofdstuk V en de spoorwegbegroting? Mijne antwoorden zullen er zeer spoedig zijn, reeds in het begin der volgende week, en ik zou in dat opzigt ook wel durven instaan voor mijne ambtgenooten.

Dat men met de discussie niet vroeger zou kunnen beginnen dan over acht dagen, kan ik, onbekend als ik ben met hetgeen de Kamer verrigtte, wel niet regtstreeks tegenspreken; maar ik zou gedacht hebben dat de beraadslaging zeer wel Dingsdag of ten laatste Woensdag van de volgende week een aanvang zou kunnen nemen.

Wat andere wetten betreft, — van mijn Departement zijn er een twintigtal, die het in het belang der dienst in hooge mate wenschelijk zou zijn aangenomen te zien. Daaronder zijn bijv. verhoogingen der loopende dienst, die ik reeds in dezen zomer aan de Tweede Kamer zou ingezonden hebben, indien zij ware teruggekeerd; de ontwerpen lagen gereed. Niet-behandeling zou eene wezenlijke stagnatie in de dienst veroorzaken.

Ik kan niet anders doen, dan deze bedenkingen aan de overweging der Kamer onderwerpen.

De heer van Beeck Vollenhoven: Indien ik een enkel woord zeg, zal het niet zijn om in eene wederlegging te treden van hetgeen de Minister van Binnenlandsche Zaken heeft aangevoerd over de wenschelijkheid, dat de begroting afgedaan worde. Niemand meer dan ik is overtuigd van de noodzakelijkheid, dat de zaken haren regelmatigen loop hebben en dat alle wetten, vooral die, welke met de comptabiliteit in verband staan, worden aangenomen ook door deze Kamer vóór het tijdstip waarop zij in werking moeten treden.

Maar ik veroorloof mij toch eene enkele opmerking. Wat nu het gevolg zou zijn van hetgeen ik de eer had voor te stellen, is feitelijk voor een paar jaren geschied: de begrotingen zijn toen eerst na 1° Januarij bediscuteerd en aangenomen. Ik heb nooit gehoord dat er de minste stremming in de dienst door is veroorzaakt. Ik erken dat er bezwaren aan verbonden zijn, maar ik zie niet in — en dit is het eenige punt dat ik wenschte te releveren, — dat het mogelijk zal zijn vóór het einde des jaars gereed te zijn. Indien het waar is, dat men met het oog op de

Grondwet, vooral te letten hebbe op de aanneming van de begroting vóór 1 Januarij, er zijn ook andere bepalingen die men in acht moet nemen. De Grondwet kent aan deze Kamer het regt tot onderzoek toe en daarvoor behoort betamelijk tijd te zijn.

Nu moeten nog de hoofdstukken Kolonien en Onvoorziene Uitgaven onderzocht worden. Vervolgens zal men in alle afdelingen tot de algemeene beschouwingen overgaan. Nu vraag ik, of het mogelijk zal zijn de begroting in haar geheel vóór heden over acht dagen te behandelen? Ik geloof dat zelfs niet. Het zal toch wel geene houding hebben verslagen over de hoofdstukken uit te brengen, vóór dat de algemeene beschouwingen zijn afgeloopen. Wij zijn door den loop van zaken genoodzaakt geworden, vooraf de hoofdstukken te onderzoeken; daartegen heeft de Kamer zich niet verzet en verzet ik mij ook niet in het minst; de Kamer is meermalen in die treurige omstandigheid geweest. Maar nu moeten wij toch op regelmatige wijze voortgaan en nu kunnen wij de verslagen toch niet opmaken en later de algemeene beschouwingen bij hoofdstuk I voegen, die wellicht hetgeen in andere stukken zou kunnen worden gezegd, zouden widerspreken of het daar ontwikkelde weder herhalen.

Ik meen daarom dat mijn voorstel geschikt is tot bevordering van eenen geregelden loop van zaken. Wil de Kamer dat voorstel niet aannemen, ik zal er mij natuurlijk aan onderwerpen. Ik wil er nog dit bijvoegen, dat ik niet gaarne dit voorstel schipbreuk zou willen zien lijden op de wenschelijkheid om sommige andere wetten van minder belang, als die tot bekrachtiging van provinciale belastingen, aangenomen te zien. Dat zijn gewoonlijke wetten, die in den regel met eene eenvoudige stemming passerend, terwijl het verslag inhoudt op deze wetsontwerpen zijn geene bedenkingen gevallen. Ik heb er dus niets tegen des noods bij mijn voorstel te voegen, dat ook die wetten vooraf zullen worden afgedaan.

De heer Thorbecke, Minister van Binnenlandsche Zaken: Over hetgeen mogelijk of niet mogelijk is, moet ik het oordeel aan de Kamer overlaten. Alleen een woord over vroegere voorbeelden. De geachte spreker heeft de ondervinding van de laatste jaren aangehaald. Er zijn twee voorbeelden, een toen de begroting van Kolonien werd afgestemd, het tweede, de begroting van Binnenlandsche Zaken. Maar toen kon het niet anders; hetgeen aangenomen moest worden, kon eerst in de volgende maand worden aangenomen. De Kamer herinnert zich zonder twijfel de bedenkingen, door de Rekenkamer gemaakt; ze zijn gelrukt. Er waren na 1 Januarij uitgaven gedaan. Eigenlijk, zeide de Rekenkamer, mochten zij niet gedaan zijn. Maar om de dienst niet in verwarring te brengen, is zij erover heen gegaan. Denkelijk zijn de uitgaven, voor Binnenlandsche Zaken of Kolonien te doen, van geringe beteekenis geweest. Maar voor Marine, Oorlog en Binnenlandsche Zaken kunnen de uitgaven wezen van dergelijk gewigt, dat de Rekenkamer er niet zoo ligt over zou heen gaan, en nu zeggen: eenmaal hebben wij berust, doch zijn wij niet bereid niet-geautoriseerde uitgaven andermaal te laten verevenen.

De heer Cremers. De Minister van Binnenlandsche Zaken zeide straks dat ik zou hebben voorgesteld om thans nog credietwetten voor 1865 vast te stellen. Ik heb van verscheidene leden vernomen dat zij dit niet uit mijne woorden hebben begrepen. Evenwel kan ik het gesprokene door den Minister niet met stilzwijgen voorbijgaan.

Het zou een onbekoofd, ja bespottelijk voorstel kunnen genoemd worden als ik in overweging had gegeven nu nog credietwetten voor 1865 vast te stellen, omdat dan toch de Tweede Kamer voor de behandeling dier credieten zou moeten bijeenkomen en deze Kamer eerst daarna over die voorstellen zou kunnen beslissen, dus tegen het einde van het voorgesteld rees. Maar wat heb ik bedoeld? Dat de Regering haar gevoelen zou zeggen over het denkbeeld van credietwetten. Ik meen dat deze Regering vast genoeg gezeten is om een gunstig gevoelen voor de uitvoering van mijn denkbeeld te doen blijken.

Ik heb het eerst gewezen op de bezwaren, die zouden ontstaan door de onmogelijkheid waarin de Regering zal zijn om, wanneer de hoofdstukken van uitgaf niet zijn vastgesteld, daarop te ordonnanceren. Ik meen evenwel den Minister te mogen vragen, of niet de meeste bezwaren, die hij ten opzichte van het Departement van Binnenlandsche Zaken heeft geopperd, wegvallen, althans verminderen door de overweging dat de meeste uitgaven, die in de eerste dagen van Januarij moeten geschieden, geordonnanceerd kunnen worden op de nog loopende dienst van 1864.

Mijne stem over het gedane voorstel hangt af van dit eene punt. Dikwijls is vroeger gewezen op den niet wenschelijken toestand waarin de Kamer jaarlijks verkeert. Nu dit voorstel is gedaan, is het bezwaar tastbaarder. Dit bezwaar kan voor altijd vermeden

10DE ZITTING. — 23 DECEMBER.

Regeling der werkzaamheden.

worden wanneer telken jare credieten worden vastgesteld. Ik acht dit wenschelijk. Mijne stem over het voorstel zal waarschijnlijk ten deele afhangen van het vooruitzicht op credietwetten in de toekomst.

De heer van Nispen van Pannerden: Ik had geenszins het voornemen mij in deze beraadslagingen te mengen. Na den loop dien de discussie genomen heeft, meen ik een enkel woord in het midden te moeten brengen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken zeide dat er twee voorbeelden bestaan dat in deze Kamer eenig hoofdstuk der Staatsbegroting behandeld is na den aanvang van het jaar waarvoor het bestemd was, beide ontstaan door de verwerping van de voorgedragen begrooting. Ik meen echter dat er nog een derde voorbeeld bestaat. Onder het vorig Ministerie, in 1862, zijn de meeste of alle hoofdstukken der begrooting voor dat diensjaar behandeld in de maand Januarij, en ik heb nooit van de Regering gehoord dat die behandeling tot eenig bezwaar of eenige moeilijkheid heeft aanleiding gegeven.

Ik mag toch niet aannemen dat de Minister van Binnenlandsche Zaken zal willen dat deze Kamer de verschillende gewichtige wetsontwerpen niet behandelde met dien ernst, die zorg en die bezadigheid, die het gewigt van het onderwerp vordert. De Minister moet zelf verlangen dat deze Vergadering die ontwerpen in hare afdeelingen eerst zal onderzoeken wanneer zij zal hebben kennis gekregen van het gesprokene in de Tweede Kamer, om met volledige kennis te zijn toegerust vóór zij die wetsontwerpen in behandeling neemt. De wijze, waarop de zaken nu behandeld worden, schijnt niet te strooken met de waardigheid dezer Kamer.

Ik heb het reeds gezegd in de afdeelingen en wil het thans in het openbaar herhalen: er blijven ons slechts twee wegen over. Men moet of de Staatsbegroting als een geheel beschouwen en het onderzoek eerst aanvangen nadat alle hoofdstukken bij den anderen tak der wetgevende magt zijn afgewerkt en zich aan geen tijdsbepaling binden; of de verschillende hoofdstukken dier begrooting als afzonderlijke wetsontwerpen beschouwen, ze onderzoeken en behandelen in de orde volgens welke zij inkomen, zonder te wachten op hetgeen nog inkomen moet en zonder daarbij op iets anders te letten dan op hetgeen voor eene goede behandeling gevorderd wordt. Want deze Kamer te willen binden aan eene tijdsbepaling en aldus een ernstig onderzoek onmogelijk maken, zulks strijdt met de waardigheid van deze Vergadering.

Om nu te doen blijken dat ik den loop onzer werkzaamheden — aan wien ook de schuld moge toegeschreven kunne worden, doch ik zeg het den Minister na, ze kan aan de Regering niet opgelegd worden — niet verder zoo verlang te zien vervolgen, zal ik stemmen voor het voorstel van den geachten spreker uit Noordholland. Zoodanige loop toch moet aanleiding geven tot een niets beteekenend onderzoek, dat niemand kan wenschen, terwijl daarbij de werkzaamheden toch niet afgedaan zullen worden vóór den 1sten Januarij aanstaande.

De heer Thorbecke, Minister van Binnenlandsche Zaken: Ik durf mij slechts vergunnen ten aanzien van den hoofdinhoud der rede van den geachten laatsten spreker te zeggen, dat ik de Kamer met leedwezen gehaast zie. Ook omdat ik steeds met zoo veel genoegen aan de discussie in deze Kamer deel nam.

Wat de dienst betreft, heeft de geachte spreker op een ander voorbeeld gewezen dat mij thans niet helder voor den geest staat. Ik herinner mij wel dat door de Tweede Kamer eene begrooting voor Binnenlandsche Zaken afgestemd, en toen onmiddellijk eene voorloopige begrooting aangenomen is. Toen was behandeling in Januarij welligt onvermijdelijk. De Kamer zal beoordeelen, of dergelijke onvermijdelijkheid nu bestaat.

Ik heb begrepen, dat de geachte afgevaardigde uit Groningen bedoelde dat nu nog credietwetten konden worden ingediend. De bedoeling van den geachten spreker blijkt geweest te zijn dat voortaan door de Regering credietwetten zouden worden voorgedragen voor het geval dat eene begrooting wierd afgestemd. Die toezegging durf ik niet doen. Het zou, dunkt mij, weinig strooken met de voorschriften der Grondwet.

Volgens den geachten spreker zijn de uitgaven, in de eerste dagen van Januarij, veelal uit de begrooting van 1864 te kwijten.

Ik heb gewaagd niet van die uitgaven, maar van uitgaven die op de dienst van 1865 moeten worden gedaan in de eerste dagen van Januarij, zoo als b. v. de derde termijn van een werk waarvan de twee eerste termijnen in dit jaar zijn voldaan. Dan blijft er niets over dan de uitgave niet te doen aan een aannemer, die toch het regt heeft, om betaling te vorderen.

De heer Michiels van Kessenich: Ik heb het voorstel be-

streden en doe het nog. Ik wil niet dat men zich overhaaste, maar dat men de werkzaamheden tot het einde toe voortzette, dan zal men in de eerste dagen van Januarij gereed zijn. Indien men nu het voorstel aanneemt, dat strekt om den aanvang der werkzaamheden uit te stellen, dan zal de dienst daardoor nog meer lijden. Dit is, dunkt mij, reden genoeg om mij tegen het voorstel van den heer van Beeck Vollenhoven te verklaren.

De heer Cost Jordens: Ik moet mij veroorloven eene enkele opmerking te maken omtrent hetgeen de Minister heeft in het midden gebracht. De Minister heeft gezegd, dat indien eene begrootingswet wierd afgestemd en dus na 1 Januarij eene nieuwe begrooting moest worden behandeld, dit een buitengewoon geval was, dat buiten rekening moest blijven. Maar de Minister heeft het geval vergeten dat vóór twee jaren heeft bestaan, toen de meeste hoofdstukken der begrooting eerst na 1°. Januarij hier zijn behandeld en aangenomen.

En nu vraag ik met den geachten afgevaardigde uit Noordholland, of daaruit zulke groote moeilijkheden zijn ontstaan.

Ik heb nagezien wat daaromtrent in het verslag der Rekenkamer voorkomt, maar ik heb niet kunnen vinden, dat daaruit zulke groote moeilijkheden zijn voortgevloeid. Ik wil daaruit nu niet de gevolgtrekking maken, dat men de behandeling der begrootingswetten altijd zoo gemakkelijk en zonder dringende reden tot na 1°. Januarij moet laten loopen, neen dat niet; ik wil alleen zeggen, dat, wanneer de noodzakelijkheid dit vordert, de gevolgen niet zoo erg zijn.

Wanneer de aanneming van het voorstel er nu toe zou kunnen leiden om deze Kamer zorgeloos te maken, dan zou ik er tegen zijn; maar het geldt hier slechts een uitstel van eenige dagen, dat, eene goede behandeling van zaken eer zal bevoordeelen dan benadeelen, en ook dan wanneer het voorstel wordt aangenomen, kan de geheele begrooting ligt met 8 of 10 Januarij zijn afgehandeld.

De heer Thorbecke, Minister van Binnenlandsche Zaken: Ik herinner mij het geval niet dat de geachte spreker bedoelt; vóór twee jaren kan het niet geweest zijn. Ik herinner het mij althans niet. Maar zoo het gebeurd is, was het niet een gevolg van volstrekke noodzakelijkheid; kon men toen wel anders? Ik zal het geval nagaan en verzoek verschooning voor mijn geheugen, indien het mij niet te hulp komt, zoo als het welligt zou behooren.

Dat de Rekenkamer de opmerking gemaakt heeft ten aanzien van het geval hetgeen ik straks heb aangehaald, dat kan ieder der leden controleren. Heeft de Rekenkamer in een ander geval de opmerking niet gemaakt, welligt is in het laatste geene uitgaaf voorgekomen.

Het is, wordt gezegd, slechts te doen om een uitstel van eenige weinige dagen; maar wanneer men eens den termijn overschrijdt, waar is dan de grens? En ik moet aandringen dat de uitgaven, in de eerste helft van Januarij te doen voor de Departementen van Oorlog en van Marine, nog wel eens dringender zouden kunnen wezen, dan zelfs die voor Binnenlandsche Zaken.

De heer van Swinderen: Mijnheer de Voorzitter, aannemende de stagnatie, die er zou ontstaan in de dienst, wanneer de begrootingswetten niet waren vastgesteld vóór den aanvang van Januarij, en aannemende de onmogelijkheid om die wetten vóór 1° Januarij af te doen — welke onmogelijkheid ik voor mij echter betwist — dan zal ik toch niet kunnen stemmen voor het voorstel van het geachte lid uit Noordholland, om de zeer eenvoudige reden, dat, wanneer wij uw voorstel volgen, de wetten den 2den of 3den Januarij kunnen worden afgedaan. Volgen wij daarentegen het voorstel van den geachten spreker, dan verlopen er zeker een paar weken na 1 Januarij eer wij tot afdoening komen.

Om die reden vooral ondersteun ik de door u voorgestelde verzending naar de sectien, ten einde daarden vereischen tijd door te werken, en dan te zien wat ons later te doen staat.

De heer van Nispen van Pannerden: De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft in de laatste plaats gezegd: »Ik herinner mij datgeen niet wat door den spreker uit Gelderland is bijgebracht. Het is mij moeilijk het aan te nemen.» Nu heb ik hier voor mij het *Bijblad*, waar ik lees op bladz. 101 van de Verhandelingen der Eerste Kamer: »Zitting van Donderdag 2 Januarij 1862. Aan de orde is de beraadslaging over de wetsontwerpen tot vaststelling der Staatsbegrooting voor 1862. De algemeene beraadslaging wordt geopend.» Alzoo is men den 2den Januarij 1862 begonnen met de algemeene beschouwingen over de Staatsbegrooting voor dat jaar, en ik heb nooit gehoord dat dit aanleiding heeft gegeven tot eenige moeilijkheden.

De Minister zegt: »dat kon niet anders.» Ik ben het volkomen

Regeling der werkzaamheden.

met hem eens. Maar datzelfde zal zich waarschijnlijk ook weder dit jaar voordoen. Het zal nu ook niet anders kunnen, en wij zullen weder, ook zonder reces, genoodzaakt zijn den 2den Januarij van het volgende jaar de algemeene beraadslaging over de begrotingswetten aan te vangen. Indien dat nu geene moeilijkheden heeft veroorzaakt, waarom kan het dan ook niet den 6, 7 of 8 Januarij? Met den geachten spreker uit Amsterdam zeg ik dus: dat bij de aanneming van zijn voorstel de loop der werkzaamheden regelmatig zal zijn, de waardigheid der Kamer door niet-overhaasting zal gehandhaafd worden; en ik dring dus nader aan op de aanneming.

De heer **Thorbecke**, *Minister van Binnenlandsche Zaken*: Ik zeg den geachten spreker dank dat hij, met het *Bijblad* voor zich, schoon zijne verzekering voldoende was, mij heeft willen overtuigen, dat in 1862, dus drie jaren geleden, de discussie in deze Kamer eerst den 2den Januarij begonnen is. Maar was dat een gevolg van een besluit der Kamer om de behandeling uit te stellen?

De geachte spreker heeft nooit gehoord, dat dit tot eenig bezwaar heeft geleid. Ik zou niet durven verzekeren, dat er geene bezwaren uit zijn voortgevloeid. Maar in allen gevalle was het toen een loop van zaken dien niemand veranderen kon.

De heer **Huyssen van Kattendijke**, *Minister van Marine*: Mijnheer de President, ik meen mij wel te herinneren, dat zich in de eerste dagen van Januarij 1862, toen hier de hoofdstukken der begrooting werden behandeld en dus ook die van Marine, werkelijk bezwaren hebben voorgedaan, die de Rekenkamer toen uit den weg heeft geruimd. Wanneer ik echter bedenken dat die bezwaren zich weder kunnen voordoen en dat het bij de tegenwoordige weersgesteldheid zeer mogelijk is, dat de Kamer den 2den of 3den Januarij niet voltallig zal zijn, dan geloof ik dat het voor het Departement van Marine en ook voor dat van Oorlog groot bezwaar zou kunnen opleveren, indien die budgetten eerst op een gevorderden datum in Januarij wierden aangenomen. Daarom zou ik ook van mijn kant der Kamer in overweging willen geven, de begrooting nog vóór Januarij af te doen.

De heer **Schimmelpenninck van der Oije**: Daar ik gedurende de wintermaanden in de residentie vertoef, is mij de beslissing persoonlijk vrij onverschillig. Maar die beslissing brengt geen ander belang en geen ander bezwaar mede dan het geriefelijke of niet geriefelijke voor de leden. Het bezwaar, dat wij in Januarij de begrooting zullen behandelen, zal toch bestaan: of wij nu drie dagen of vier dagen na 1° Januarij de begrooting aannemen, is, wat het beginsel betreft, vrij onverschillig. Eenige leden hebben er groot belang bij op de Kersdagen, althans op den Nieuwjaarsdag, ten hundert teruggekeerd te zijn, anderen vinden er bezwaar in om later in Januarij hier terug te keeren. Vermits het nu geene stemming geldt over eene zaak, maar alleen over het min of meer geriefelijke voor de leden dezer Kamer, wensch ik mij niet partij te stellen en zal ik mij dus verwijderen, ten einde mij van stemmen te kunnen onthouden.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: In den aanvang van deze zitting heb ik voorgesteld de wets-ontwerpen, van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingekomen, naar de afdeelingen te verzenden, zonder meer. De heer van Beeck Vollenhoven heeft bepaaldelijk gezegd geen bezwaar tegen dat voorstel te hebben. Ik stel nogmaals voor die wets-ontwerpen naar de afdeelingen te verzenden.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

De **Voorzitter**: Thans zal ik aan de stemming onderwerpen het voorstel van den heer van Beeck Vollenhoven, strekkende dat de vergadering tot heden namiddag zal worden geschorst; dat inmiddels de Wet op de Middelen in de afdeelingen worde behandeld; dat daarover in eene openbare vergadering, nog heden middag te houden, verslag worde uitgebragt, en die wet zoo mogelijk nog heden worde afgedaan, ten einde de Kamer alsdan op reces zal kunnen scheiden.

In hoofdelijke omvraag gebragt, verklaren zich 14 vóór en 14 leden tegen het voorstel, zoodat de stemmen staken.

Tegen hebben gestemd de heeren: van Aylva van Pallandt, Huydecoper van Maarsseveen, van Eysinga, van der Lek de Clercq, Hengst, Viruly, Blankenheym, van Swinderen, Michiels van Kessenich, van Vollenhoven, van Rhemen van Rhemens-

huizen, Taets van Amerongen, van Sasse van Ysselt en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd de heeren: Nobel, Verschoor, van Andringa de Kempnaer, Cremers, van Heeckeren van Wassenaer, Cost Jordens, Boreel van Hogelanden, van Nispen van Pannerden, Bosch van Drakestein, Smit, Fransen van de Putte, Tonckens, van Beeck Vollenhoven en de Vos van Steenwijk.

Bij deze stemming was de heer Schimmelpenninck van der Oije afwezig.

Het voorstel van den heer van Beeck Vollenhoven zal alzoo in eene volgende vergadering op nieuw aan eene stemming worden onderworpen.

De **Voorzitter**: Ik verzoek u, Mijne Heeren, naar uwe afdeelingen te gaan en aldaar te onderzoeken de navolgende ontwerpen van wet, zoo als door de Centrale Afdeeling bepaald is.

tot vaststelling der uitgaven voor de Algemeene Landsdrukkerij, dienst 1865;

tot onteigening van perceelen voor een gedeelte van den spoorweg van Utrecht naar Kuilenburg;

tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Winschoten naar de Hannoversche grenzen;

tot bekrachtiging eener provinciale belasting in Groningen;

de Middelen, tot dekking der uitgaven begrepen in de Staatsbegrooting voor 1865;

tot vaststelling der hoofdstukken IX en X der Staatsbegrooting voor 1865;

Algemeene beschouwingen over de Staatsbegrooting voor 1865.

De **Voorzitter** deelt nog mede dat de Commissien van Rapporteurs gereed zijn met hare *Verslagen* over de navolgende wets-ontwerpen:

tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Meppel naar Heerenveen;

tot onteigening van perceelen ten behoeve van de verbreding van de Waal in de gemeente Herwijnen (Gelderland);

tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Venlo naar de Pruissische grenzen;

tot verandering der grensscheiding tusschen de gemeenten Egmond aan Zee en Egmond-binnen.

Deze stukken zullen gedrukt en rondgedeeld en de openbare beraadslagingen over de wets-ontwerpen gehouden worden op morgen, den 24sten dezer, des namiddags ten 2 ure.

Niets meer voor heden aan de orde zijnde, wordt de Vergadering gescheiden.

VERSLAGEN, UITGEBRAGT IN DE ZITTING VAN 22 DECEMBER.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
nopens het wets-ontwerp tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Meppel naar Heerenveen.

Bij het onderzoek in de afdeelingen zijn geen bedenkingen tegen dit wets-ontwerp aangevoerd.

Aldus vastgesteld in de Commissie van Rapporteurs, den 22sten December 1864.

HUYDECOPER VAN MAARSSEVEEN.
SMIT.
VAN AYLVA VAN PALLANDT.
VAN EYSINGA.